VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Lisäselvitys

13.2.2020

Hallintovaliokunnalle

HE 84/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta – valtiovarainministeriön lisäselvitys Valtorin toiminnasta

Vaiteliaisuuspyyntö

Valtiovarainministeriö pyytää kunnioittavasti valiokuntaa ottamaan huomioon viranomaisten arvion, tämän asiakirjan liitteenä olevan, Valtorin toimittaman asiakirjan sisältämien tietojen salassapidosta ja tiedon paljastumisen vaikutuksista viranomaisten ja erityisesti turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toimintaan sekä kansalaisten turvallisuuteen. Valiokunnalta pyydetään vaiteliaisuutta seuraavien liiteasiakirjojen osalta:

- Liite 2, Keskeisten TORI-palveluiden palvelutaso kuukausittain (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)
- Liite 2.1 Palvelupoikkeamaraportit kolmesta TORI-palvelusta (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)
- Liite 3, Laatuohjelma status 10.1.2020 (TL IV, JulkL 24.1 §:n 5 ja 7 k)
- Liitteet 4.-4.3, Valtorin selvitys (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)

Edellä mainittujen liiteasiakirjojen katsotaan olevan julkisuuslain (621/199) 24 §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdan mukaisia salassa pidettäviä asiakirjoja, jotka on turvallisuusluokiteltu (TL IV).

Mainitut liiteasiakirjat sisältävät valtion viranomaisten ja erityisesti Poliisin, puolustusvoimien, Suojelupoliisin, Tullin, Hätäkeskuslaitoksen, Maahanmuuttoviraston ja valtioneuvoston kanslian toimintaan liittyvää salassa pidettävää tietoa. Valtiovarainministeriön ja Valtorin arvion mukaan Valtorin toiminnan ja erityisesti turvallisuusverkkoa koskevan yksilöidyn häiriötiedon ja sen vaikutusten yhdistäminen käyttäjäorganisaatioiden toimintaan antaisi vihamieliselle toimijalle arvokasta tietoa, jolla se voisi kohdistaa kyberhyökkäystoimia turvallisuusverkkoon ja pahimmillaan lamauttaa keskeisten turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toiminnan ja vaarantaa kansalaisten turvallisuuden koko Suomen alueella.

Lisäselvitys

Hallintovaliokunta on pyytänyt 10.2.2020 valtiovarainministeriöltä kirjallista lisäselvitystä Valtorin ja TUVEn toiminnasta ja järjestelmien toimivuudesta. Pyyntö liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 84/2019 vp).

Valtiovarainministeriö esittää lisäselvityksenä kunnioittavasti seuraavaa.

Valtorin ja TUVE:n toiminnasta ja järjestelmien toiminnasta yleisesti

Valtiovarainministeriö vastaa TORI-lain 4 §:n mukaisesti mainitussa laissa tarkoitettujen yhteisten palvelujen palvelutuotannon yleishallinnollisesta, strategisesta sekä tieto- ja viestintäteknisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta. Vastaavasti turvallisuusverkkotoiminnan osalta valtiovarainministeriö vastaa TUVE-lain 14 §:n mukaisesti turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta, strategisesta, taloudellisesta ja tieto- ja viestintäteknisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta ja valvonnasta. Lisäksi valtiovarainministeriö vastaa turvallisuusverkon palvelutuotannon ohjauksesta ja valvonnasta, mikä korostaa sitä, että turvallisuusverkkotoiminnan viranomaisohjaus ja -valvonta ulottuu myös palvelutuotannon operatiiviselle tasolle. Valtori palveluiden tuottajana vastaa palveluiden laadusta asiakkaille palvelusopimuksen pohjalta.

Valtiovarainministeriön ohjaustehtävien johdosta valtiovarainministeriö keskittyy omassa lisäselvityksessään ohjausta koskeviin näkökulmiin. Lisäselvityksen liitteenä on Valtorin tuottama selvitys, jonka tavoitteena on antaa yksityiskohtaisempaa tietoa Valtorin toimialariippumattomien (TORI) palveluiden ja turvallisuusverkon (TUVE) toiminnasta, ongelmista, häiriöiden vaikutuksista ja kehittämistoimista.

Valtorin tuottamissa palveluissa häiriöiden määrä on vuoden 2019 aikana ollut laskussa kokonaisuutena arvioiden. Kuitenkin elo-lokakuussa palveluissa on ollut erityisen suuri määrä laajavaikutteisia häiriöitä. Näiden häiriöiden määrä on ollut yli keskiarvojen. Asiakkaille häiriöt ovat lyhyellä aikavälillä näyttäytyneet merkittävänä palvelutasojen laskuna, vaikka pääosa palveluista olisi toiminut palvelusopimuksien laatutasojen mukaisesti.

Häiriöiden määrän lisäännyttyä valtiovarainministeriö pyysi Valtoria selvittämään TUVE-palveluiden osalta palveluiden jatkuvuuden hallinnan ja varautumisen tilanteen. Valtiovarainministeriön johdolla käynnistettiin syksyllä 2019 Valtorin häiriöiden hallinnan seurantaryhmä seuraamaan häiriöiden ratkaisemista sekä varautumaan käynnissä olevien häiriöiden mahdollisen laajenemisen hallintaan. Seurantaryhmässä käsiteltiin raportoinnin pohjalta Valtorin tuottamien TORI- ja TUVE-palveluiden tilannetta ja korjaavia toimenpiteitä viikoittaisissa kokouksissa. Valtori käynnisti häiriöiden myötä valtiovarainministeriön ohjauksella palveluiden laatuohjelman. Laatuohjelman tavoitteena on ollut kehittää Valtorin tuottamien palveluiden laatua, toimivuutta, jatkuvuuden hallintaa sekä varautumista. Laatuohjelman etenemistä seurattiin häiriöiden hallinnan seurantaryhmässä.

Valtori on pitkäjänteisesti panostanut palveluiden laatuun ja toimivuuteen. Valtiovarainministeriö on tulosohjauksessa sekä strategisessa ohjauksessa asettanut Valtorille tavoitteeksi palveluiden laadun parantamisen sekä toimivuuden varmistamisen. Keväästä 2018 lähtien valtiovarainministeriö on käsitellyt yhdessä Valtorin asiakasneuvottelukunnan puheenjohtajan, TUVE:n asiakas- ja yhteistyöryhmän puheenjohtajan, Valtorin hallituksen puheenjohtajan, Valtorin toimitusjohtajan sekä Valtorin ohjauksesta vastaavien virkamiesten kanssa mm. Valtorin palveluiden laatua ja toimivuutta koordinaatioryhmässä. Vuodelle 2020 Valtorille on asetettu palveluiden laadun ja toimivuuden parantamista koskevia tavoitteita.

Valtori on selvittänyt prosessien kypsyystasoa vuonna 2018. Selvityksen perusteella palveluiden tuottamiseen liittyvien prosessien kypsyystaso ei kaikilta osin ole riittävällä tasolla. Prosessien kehittämisen kautta voidaan saavuttaa

parempaa laatua ja toimivuutta. Palveluiden laadun parantamiseksi Valtori onkin käynnistänyt toimenpiteitä keskeisten prosessien määrätietoiseksi parantamiseksi. Prosessien kehittämisen kautta on Valtori pystynyt parantamaan palveluiden toimivuutta ja häiriöiden määrä laskenut. Prosessien kehittäminen jatkuu edelleen.

TORI- ja TUVE-palveluiden toiminta

Syksyn 2019 aikana Valtorin palveluissa on ollut laajavaikutteisia häiriöitä mm. runkoverkkopalvelussa, videoneuvottelupalveluissa, etäkäyttöratkaisuissa, mobiilipalveluissa ja eräissä sähköpostipalveluissa. Häiriöt ovat johtuneet teknisistä- ja ohjelmistovioista, kapasiteetin loppumisesta sekä haasteista tuotantoprosessien hoitamisessa. Valtori on keskeisistä häiriöistä tehnyt juurisyyselvityksen sekä tehnyt toimenpideohjelman ilmenneiden haasteiden korjaamiseksi.

Valtorin palveluiden toimintaa on kuvattu tarkemmin Valtorin tuottamissa lisäselvityksen liitteissä seuraavasti.

Valtorin palvelutuotannon toimivuuteen yleisesti kohdentuvat Valtorin selvityksen liitteet (julkiset liitteet):
- Valtorin lausunto hallintovaliokunnalle – järjestelmien toimivuus
- Liite 1 Laadun parantamisen toimenpiteet

TORI-palveluiden toimintaa on tarkemmin kuvattu liitteissä 2 ja 3, joiden osalta pyydetään vaiteliaisuutta:
- Liite 2, Keskeisten TORI-palveluiden palvelutaso kuukausittain (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)
- Liite 2.1 Palvelupoikkeamaraportit kolmesta TORI-palvelusta (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)
- Liite 3, Laatuohjelma status 10.1.2020 (TL IV, JulkL 24.1 §:n 5 ja7 k)

TUVE-palveluiden toimintaa kuvataan liitteissä 4.-4.3, joiden osalta pyydetään vaiteliaisuutta:
- Liitteet 4-4.3, Valtorin selvitys (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)

Eduskunnan sähköpostiliikenne

Valiokunnan lisäselvityspyynnössä Valtorin palveluissa ilmenneiden ongelmien osalta mainitaan esimerkkinä häiriö eduskunnan sähköpostiliikenteessä. Tämän osalta valtiovarainministeriö toteaa, että valtiovarainministeriö on antanut valiokunnalle asiassa vastauksen 6.2.2020 annetun kirjallisen lausunnon yhteydessä.

Liitteet

Valtorin lausunto hallintovaliokunnalle – järjestelmien toimivuus
Liite 1 Laadun parantamisen toimenpiteet
Liite 2 Keskeisten TORI-palveluiden palvelutaso kuukausittain (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)
Liite 2.1 Palvelupoikkeamaraportit kolmesta TORI-palvelusta (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)
Liite 3 Laatuohjelma status 10.1.2020 (TL IV, JulkL 24.1 §:n 5 ja 7 k)
Liite 4 Selvitys (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)

Liite 4.1 Selvitys (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)
Liite 4.2 Selvitys (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)
Liite 4.3 Selvitys (TL IV, JulkL 24.1 §:n 7 k)